

Націєтворення

УДК 811.161.2-027.543

ОДНА В НАС УКРАЇНА І МОВА В НАС ОДНА!

М. П. Лесюк

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
кафедра слов'янських мов;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57*

У статті Миколи Лесюка «Одна в нас Україна і мова в нас одна» ідеться про принизливе становище української мови в сучасному українському суспільстві. Незважаючи на державний статус української мови, її ігнорують в офіційній сфері, на телебаченні та в інших ЗМІ, надаючи всіляку перевагу російській. Причиною такого стану є недостатня увага до мови з боку керівництва держави. Мова – це основна ознака нації, основний засіб згуртування людей, однак поділ українців на українськомовних та російськомовних, який постійно підтримується владою, не сприяє такому згуртуванню.

Ключові слова: *Українська національна мова, ідентифікація за національною ознакою, зросійщення, росіізм, чистота і недоторканість української мови.*

Українська національна мова – це найголовніший чинник національного самовизначення і самоутвердження українського народу, його національно-культурного відродження; саме вона є найголовнішою ознакою нації, найбільшою її святинєю, що забезпечує єдність народу, який був розчленований, розмежований соціальними, політичними, релігійними та ідеологічними кордонами. Мова є тією консолідуючою силою, яка впродовж століть згуртовувала український народ, давала йому наснагу і живильні імпульси у боротьбі за своє визволення від багатовікового національного і духовного поневолення. 70 відсотків українських громадян нині вважають, що українська мова – це символ української державності. Панас Мирний відзначав, що, “Найбільше й найбагатше добро в кожного народу – це його мова, ота жива сходинка його духу, його скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, досвід, почування” [11, с. 100].

Рідна мова – це не тільки найголовніший засіб спілкування, це одна з найбільших цінностей людини, яка прирівнюється до батьківської хати, материнської ласки, рідного краю.

Мова дуже тісно пов'язана із суспільством, з народом. Загибель суспільства веде до загибелі мови; коли мова втрачає носія, вона гине, але так само загибель мови може призвести до загибелі суспільства. “Мова – така ж жива істота, як і народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть його душі, смерть всього того, чим він відрізняється від других людей” [11, с. 100], – писав Панас Мирний. Подібну думку висловив Іван Верхратський: “Стратить народ свій питомий язик, перестане бути народом, перетворюється, нікчемніє, розпливається, як слина на воді між іншими народами. То теж кожний нарід, що почуває себе народом, дорожить рідною бесідою. Хто ображає річ народну, той ображає святощі народні, ображає весь нарід” [1, с. 156].

Історія знає немало прикладів, коли з асиміляцією мови зникав, вимирав як такий, асимілювався й сам народ. Мова – це душа народу, і народ, що втратив мову, втрачає й свою душу, перестає існувати. Доки живе національна мова, душа народу, доти живе народ, незважаючи на те, що ворог може знищити матеріальні цінності, захопити територію. Тому колонізатори, загарбники завжди намагаються вбити душу народу, зліквідувати, насильно асимілювати, заборонити національну мову, знищити культуру народу, його духовні цінності.

Думаю, що кожен із нас може оцінити сучасне становище нашої мови; наведені слова для нас і нашої мови зараз дуже актуальні. Зрештою, вони були актуальні завжди, упродовж усієї нашої історії. Адже сотні років не було держави, яка б захищала українську мову, піклувалася нею і розвивала її. Нарешті 25 років тому повстала така держава – незалежна Україна (нібито), але зовнішні та особливо внутрішні вороги її і далі ігнорують нашу мову, роблять усе для того, щоб відсунути її на задній план.

На таку назву статті – «Одна в нас Україна і мова в нас одна!» – мене наштотхнув недолугий, підступний, хибний і шкідливий для України та її мови слоган «Єдина країна – єдина страна», який експлуатували майже всі (не)українські телеканали десь відразу після Революції Гідності і якого тепер, слава Богові, уже не видно. Його спеціально запустили, щоб підкреслити, що, мовляв, “какаяразніца”, якою мовою хто говорить, що, мовляв, на Майдані стояли поряд і українськомовні, і російськомовні люди, що в окопах на Донбасі також говорять і такою, і такою мовою. Гасло «Єдина країна – єдина страна» насправді утверджує російську мову як другу мову в державі, воно ніяк не сприяло б об'єднанню, а навпаки, роз'єднує країну. І коли Президент звертається до мешканців сходу України російською (чи з привітаннями, чи з інших причин), він таким чином ігнорує державну мову і підкреслює, що в Україні, зокрема на Сході, живуть якісь інші люди, іноземці, неукраїнці, які не розуміють української мови і знання, розуміння її нібито й необов'язкове. Але поміж російськомовними мешканцями там живуть і

українськомовні українці. Догоджаючи російськомовним, він зневажає, зраджує українців, які, незважаючи на постійний тиск російськомовного середовища, таки використовують виключно свою рідну українську мову. Зрештою, він ображає цим і самих російськомовних людей, бо виходить, що вони нібито не здатні зрозуміти українські слова. З цього випливає, що українці мудріші, бо знають і свою мову, і розуміють російську, і ще не було випадку, щоб українець сказав росіянинові, що він його не розуміє. Натомість дуже часто можна почути фразу “я тебе не панімаю”. Але якщо хтось із них і каже, що “я тебе не панімаю”, то це неправда, це намагання показати свою зверхність, це брутальна, хамовита вимога підкоритися. Українці ж як люди культурні, толерантні (недаремно ж отримали зневажливе прізвисько “толерастини”), швиденько, з готовністю переходять на спілкування російською, щоб не “образити” співрозмовника. Правда, є ще одна категорія тих, хто каже, що “я тебе не панімаю”, – це ті, хто таки й насправді не здатен опанувати споріднену мову (згадаймо одіозного Азарова).

Чимало російськомовних громадян ідентифікують себе українцями, відверто про це заявляють. І справді, чимало російськомовних молодих і старших людей погинули на Майдані, у братовбивчій війні на Донбасі. Дехто з них називає себе навіть українським націоналістом, бандерівцем, але українською не хоче або не може розмовляти.

Це продемонстрували також сценарист та режисер кінофільму «Кіборги», який треба, без сумніву, визнати за неабияке явище в українському кінематографі, який викликав чимало емоцій, сліз, відчаю, злості на окупанта і який і в мовному питанні показав реальну картину. Хоч деякі персонажі розмовляють там чужою мовою, але вони воюють за Україну. У цілому фільм просякнутий українським духом, вселяє оптимізм і надію, що все невдовзі зміниться для України та її мови на краще.

Але якщо хтось визнає себе українським патріотом, він повинен стати й патріотом, прихильником, захисником української мови. Професор Ірина Фаріон вважає, що російськомовний українець – це оксюморон, інакше кажучи, – безглуздя. Зрештою, і вислів “українськомовний українець” теж своєрідний оксюморон, він також безглуздий. Ніхто не скаже, наприклад, “франкомовний француз”, “англомовний англієць”, “польськомовний поляк” чи “російськомовний росіянин”. А українців треба ділити на українськомовних та російськомовних. Може, колись ця безглузда ситуація зміниться, і українець таки буде розмовляти своєю рідною, українською, а не якоюсь там чужою мовою. Коли людина випадково зустрілася з іншою людиною, то визначає її національний статус за мовою. Якщо ця людина заговорила польською, то це, без сумніву, поляк, якщо німецькою – німець, французькою – француз і т. под. Якщо ж мій співрозмовник розмовляє російською, то мені і в голову не прийшло б, що це поляк чи німець, чи француз, чи українець. Отже, мова – це основний засіб ідентифікації людини за національною ознакою.

У багатьох країнах Європи і світу через російськомовних співробітників наших українських посольств, представників інших українських офіційних структур місцеве населення і гадки не має, що є українська мова, вважаючи, що російська мова – це і є мова України. Тому, що ці так звані представники України не розмовляють українською, отже, вони й не є українцями. Багато цікавих прикладів на підтвердження сказаного наводить Левко Лук'яненко у своїй книжці «Від хохла до українця», яка вийшла щойно в Києві [9]. У багатьох закордонних містах до українця, який каже, що він приїхав з України (Юкрейн), починають говорити російською мовою і навіть дивуються, що є “якась” там українська мова. Тому, очевидно, Міністерству закордонних справ нашої держави треба підбирати для закордонних представництв українськомовних працівників, які б гідно репрезентували і державу Україну, і її українську мову.

Часто можна почути твердження, що такий стан відображає мовну дійсність сучасної України. Може, й так, але цю дійсність утверджували нам століттями, і настав час уже змінити її. Україна, як уже про це йшлося, досі не мала державності, тому не могла офіційно захищати свою мову. Тепер це вже стало можливим, українська мова конституційно визнана державною, тільки треба домогтися цього де-факто, а це, виявляється, не так легко втілити в життя, оскільки російськомовні чиновники, політики чинять цьому шалений опір, звинувачуючи прихильників української мови у якійсь нібито насильницькій “українізації”.

Посилання російськомовних політиканів на російськомовні маси простого населення, що нібито це прості люди вимагають державного чи офіційного статусу російської мови, не мають під собою жодних підстав. Простим людям у побуті ніхто не вказує, якою мовою вони повинні спілкуватися. Цей гвалт піднімають тільки російськомовні чиновники, які повинні вести різноманітну державну документацію українською мовою, але не хочуть вивчати її.

Так, немало є порядних і патріотично до України налаштованих українців, які розмовляють російською. І це не їхня вина, це, скоріше, їхня біда. Адже не тільки Донбас, а весь схід України (та й інші регіони також, але меншою мірою) упродовж сотень років піддавалися жорсткому зросійщенню. Відомо, що в усі часи, особливо після розгрому Запорізької Січі у XVIII та після голодомору вже у XX ст., в Україну завозили з російської глибинки цілі їхні “деревні”, змішували тих переселенців з уцілілими українцями, російська мова ставала панівною в офіційній сфері і в побуті. Тут можна б перелічувати десятки циркулярів, актів, указів, постанов як царського, так і радянського режимів, які або забороняли повністю українську мову, або дозволяли їй жевріти, вимушено нібито не затребуваною соціумом.

Активному зросійщенню піддавалася й Західна Україна, причому не тільки в радянські часи, а ще в XIX ст., коли тут нав'язували ідеї єднання з Росією москвофіли, погляди яких ґрунтувалися на реакційній

панславістській ідеї “про злиття всіх слов’янських рід в одному російському морі”. “Твердоруси”, як влучно назвав запеклих москвофілів І. Франко, услід за російськими шовіністами погодіними-валуєвими стверджували, що “нема ... ніякої української мови, а є тільки місцеві діалекти, такі, як бойківський, лемківський та інші, а всі вони не жодні язики, тільки частина одного руського, всеруського язика, що репрезентується перед світом як російська урядова та літературна мова” [15, с. 207-208]. Самі ж галицькі русини, за твердженням запопадливих “твердорусів”, – це не українська нація, а частина “російського племені”, що населяє територію від Карпат до Камчатки [6, с. 320].

Такі думки, такі ідеї нав’язували українцям постійно, їх можна подибати і в сучасних публікаціях. Тепер, як і раніше, інформаційний простір України фактично захоплений російськомовними засобами масової інформації, українську мову ігнорують державні та урядові чинники, депутати Верховної Ради. У всьому цьому відчувається підступна політика Московії, яка ніяк не може змиритися з тим, що Україна вийшла з-під її багатовікової “юрисдикції”, тих, які й нині з великою ненавистю до України та схиством пишуть (якийсь Смолін), що “малорусская разновидность литературного языка Котляревского и Шевченко – это областной диалект”, що “украинский язык есть искусственно изобретенный жаргон, пропитанный польским языком” [13, с. 22], що “нет никакого украинского языка. Это не существует, это искусственно придуманный язык, язык черни. А то, что сегодня считают украинским языком, – это язык искусственно придуманный Шевченко и другими авантюристами. Нет такого языка. Так запомните, нет такой нации – украинцы, как и нет никакого будущего у обреченного украинского государства”. Так пихато заявляв, підспівуючи Смоліну (фактично, його ж, Смоліна, словами) ще один новітній Валуєв – тодішній головний редактор газети “Крымская правда” Михаїл Бахарев у цій же газеті за 13 грудня 1997 року [цит. за 10, с. 93].

Бідні, неосвічені шовіністи! Якби трохи вникали в історію, то зрозуміли б, що їхній “современний язык” – це колишня старослов’янська (церковнослов’янська) мова, яка використовувалася в Київській Русі як літературна і яку Московія й привласнила і використовує дотепер. В Україні з часом ця мова була заступлена літературною мовою, створеною на українській народній основі. Однак сучасна українська мова від найдавніших часів піддавалася великому тискові російської, польської, румунської – в залежності від того, хто був окупантом на певній частині території України. У центральній та східній частинах України українську мову почала забороняти Московія відразу після тієї сумнозвісної Переяславської Ради, яка поклала початок закабаленню України. Уже в 1656 році російський цар Алексей Михайлович у кривдному для України договорі з поляками вимагав, щоб “бесчестных воровских [себто українських. – М.Л.] книг никому с наших королевского величества поддан-

них нигде не печатати под страхом смертной казни” [16, с. 151]. Ось саме звідси розпочинається мартиролог української мови, звідси починається лінгвоцид, залякування і погрози смертю, які так успішно здійснювалися в пізніші часи.

Але це був лише початок, а далі було все гірше й гірше. Як пишуть В. Іванишин та Я. Радевич-Винницький, “Лінгвоцид щодо української мови має довгу історію, сторінки якої рясніють підступом, погордою, нахабством, лицемірством поневолювачів та щедро политі сльозами і кров’ю їхньої жертви – нашого народу” [5, с. 23]

У 1720 році російський цар Петро I, який знищив не одну українську душу, який побудував свою білу столицю на козачих кістках, видав указ, що забороняв українське книгодрукування: “Вновь книг никаких, кроме церковных прежних изданий не печатати”, їх необхідно узгоджувати з великоросійським церковними книгами, “дабы никакой розни и особаго наречия в оных не было” [цит. за 8, с. 53].

Усі російські правителі боялися України, яка в інтелектуальному плані була набагато вищою від Московії. Вони заманювали до своєї північної столиці наших учених, письменників, композиторів, когось заставляли силою служити їм, когось брали підкупом, шантажем тощо. І кожен із правителів намагався перевершити попередника в справі заборони української мови, української культури. Наприклад, Анна Іоанівна, послідовниця Петра, звеліла відібрати від українських церков книги старого українського друку, а в грамоті, виданій з нагоди заснування Харківського колегіуму 1731 року писала: “...также стараться, чтобы науки вводитъ на собственномъ российскомъ языке и преподавать учения со усерднымъ тщаниемъ... а беспокойныхъ и вражды творящихъ учителей и учениковъ унимать и сменять и ни до какого своевольства не доущать” [цит. за 3, с. 11].

Російська мова насаджувалася в усіх навчальних закладах України, учителі мали “предписание наблюдать, сколько возможно, чтобы в их уроках не страдал русский язык”, мали суворий наказ викладати предмети “на российском языке с наблюдением выговора, какой наблюдается в Великороссии” [4, с. 164]. Інколи окупанти-русифікатори зустрічали подекуди й спротив місцевих учителів та учнів, але з часом вони змушені були підкоритися. Ось як писав про це учитель Харківської гімназії, якийсь Т. Селіванов: “Мы застали в училищах самого Харькова учителей, что так и резали по-украински с учениками; да мы, то есть новоприбывшие из семинарии учителя по распоряжении начальства с л о м и л и их и приучили говорить по-русски” [цит. за 8, с. 79]. Аналогічна ситуація мала місце в Україні в радянські часи. Особливо лютували й старалися в цьому деякі приїжджі учителі та викладачі у Західній Україні, ламаючи душі і язики своїм вихованцям. У східній Україні, як бачимо, ця чорна справа була завершена набагато раніше.

У 1763 році не менш жорстока послідовниця Петра I, ніж він сам, Катерина II посягнула на українську святиню, що була світочем у темному царстві Російської імперії, – Києво-Могилянську академію, заборонивши викладання в ній українською мовою, хоч там уже й раніше запроваджувалася російська мова. У 1811 році Києво-Могилянська академія була закрита взагалі і на довгі 180 років припинила своє існування.

Була узурпована московською православною церквою і церковна влада в Україні. Богослужіння в українських церквах проводили виключно російською мовою. Так вони ведуться й донині. Російська православна церква активно втілювала в життя імперську політику російського царизму, спрямовану на зросійщення України. Тепер вона продовжує цю чорну роботу, пропагуючи й розширюючи “Русській мір”.

Цей перелік заборон української мови можна би продовжувати довго. Усім відомий Валувський циркуляр 1863 року, який стверджував, що “...никакого особенного малороссийского языка не было, нет и быть не может” [8, с. 94], справжнім зашморгом для нашої мови був так званий Емський указ, підписаний Олександром II, який забороняв ввозити в “імперію” книжки чи брошури, видані за кордоном на “малорусском наречии”, друкувати такі ж книжки і навіть ставити сценічні вистави [2, с. 4]. Емський указ, підписаний 18/30 травня 1876 року, як і інші укази, і в минулому, і потім уже в радянські часи, був таємним. Чорні справи в усі часи вершилися таємно, по-зłodійськи, крадькома.

Упродовж століть подібних заборон і приписів видавалося багато, і всі вони були спрямовані на одне – нівеляцію української мови, всебічну москалізацію усіх галузей українського життя. Російська шовіністична машина наносила удар за ударом, і ці удари розхитували і так німічний ґрунт українства на Східній Україні. Російський царизм не давав можливості розвивати українську мову та українську культуру, оскільки це могло б розбудити приспану націю і було б загрозою для цілісності імперії, тобто Росія фактично боялася України. Не менш підступним і не менш відчутним ударом, як уже про це згадувалося, піддавалася українська справа і в західних регіонах України – як із боку панської Польщі, так і з боку Московії, що діяла через москвофільський рух та москвофільські організації. Наприклад, імператорська комісія у своїй доповідній записці Олександрові II серед інших пропозицій щодо придушення української мови й українства взагалі у квітні 1876 року подала й таку: “Поддержатъ издающуюся в Галичине, в направлении враждебном украинофильству, газету «Слово», назначив ей хотя бы небольшую, но постоянную субсидию, без которой она не может продолжать существование...” [8, с. 100]. Відомо, що ще раніше навіть колишній побратим Маркіяна Шашкевича Яків Головацький отримував від Москви грошові подачки, завдяки яким (між іншими причинами) перейшов на бік москвофілів і став непримиренним противником української справи в Галичині.

Тут немає потреби перелічувати різноманітні постанови партійної комуністичної верхівки та уряду СРСР про обмеження прав національних мов колишніх радянських республік та особливо української і білоруської. Хоч тут не було відвертих заборон, бо комуністична доктрина гласила, що національні мови мають спочатку розквітнути, а потім злитися в одній мові, звичайно, в російській, але ця єзуїтська мовна політика була спрямована насправді на чисту загладу національних мов. Згадаймо, що в 30-х роках ХХ ст. було винищено майже 80 відсотків української інтелігенції, тож серед населення панував страх, який паралізував усілякі бажання суперечити владі у будь-якій сфері. У 1933 році був відмінений як нібито націоналістичний український правопис, ухвалений на Харківській правописній конференції в 1927 році. З цього часу узурпатори методично підривали зовнішні та внутрішні устої української мови; проводилася нібито прихована, але потужна асиміляторська політика щодо української мови, яка відчувалася на різних рівнях – фонетичному, морфологічному (і ширше – граматичному), лексичному тощо. Від цього впливу страждала вимова українських звуків, нівелювалися правила орфоєпії. Ці намагання принесли відповідні результати. Були повністю зросійщені міста східних та центральних областей України, столиця України Київ, мова сільського населення Слобожанщини та інших регіонів перетворилася на суржик, у якому значно переважали російські слова. Навіть у мовленні мешканців західних областей України майже кожне третє слово – це російське або спотворене на російський кшталт українське. У словничку росізмів, який опублікований у моїй книжечці «Мова чи язик?» [7] наведено майже 1300 слів та словосполучень, які не слід використовувати. Вони і ввійшли в нашу мову під впливом російської як варваризми, як непрохані гості.

Як виглядає, у найближчому майбутньому українську мову в Україні нічого доброго не чекає. Ми тишімося, що в Конституції записано про її державність, але її офіційний статус із дійсністю нічого спільного не має. Україна й досі не має гідного мовного закону. Закон про мови, що був прийнятий у жовтні 1989 року, хоч був далеко не досконалим, але все ж був набагато ліпший, ніж нещодавно відмінений закон КК (Ківалова-Колісниченка), який дбав тільки про мови нацменшин та особливо про російську мову. Тепер на розгляді у Верховній Раді є три законопроекти про мову, найбільше шансів бути прийнятим має проект 5670-Д, але він також більше дбає про мови нацменшин, ніж про українську мову. Президент нічого не робить, щоб вплинути на мовну ситуацію в державі. Громадськість України чула і бачила блискучий виступ на засіданні Конституційного суду директора Інституту української мови НАН України професора Павла Гриценка, який ґрунтовно і логічно довів абсурдність закону КК, необхідність його відміни і прийняття нового справедливого закону про українську мову.

А вся справа в тому, що і судді, і більшість депутатів Верховної ради, і Президент П. Порошенко не тільки глухі до наболілих питань нації, зокрема до питання про мову, але повністю індиферентні, а дехто налаштований таки просто вороже. В Україні поки що править бал п'ята колона Москви, і тут потрібна тверда президентська рука, його авторитетне слово. Якби Президент поставив питання руба, що всі державні службовці використовують в офіційній сфері тільки державну мову, то справа зрушила б з місця, навіть якщо б і не було прийнято відповідного закону. Згадаймо, коли Л. Кучма перед другою каденцією пообіцяв зробити російську мову в Україні офіційною, то чиновники і недоброзичливіці швиденько почали закривати українські класи в школах, українські групи в дитячих садках, почали згортати різноманітні українські програми, навіть не чекаючи офіційних розпоряджень. Сумніву немає, що ситуація значною мірою залежить від керівництва державою і передовсім від Президента. Натомість Президент підтримав у свій час мовний закон україножерів Ківалова-Колесніченка, маркуючи свої кондитерські вироби мовою окупанта, під час президентської інавгурації у стінах парламенту при святому Пересопницькому Євангелії звернувся до українців мовою окупанта, у новорічному привітанні під час війни України з Росією знову використав мову окупанта; запропонував внести зміни до 143 статті Конституції України, які полягають у праві місцевих органів влади змінювати статус мови з особливим виокремленням у цьому російської мови тощо [14].

У державі багато робиться для того, щоб комфортно себе почували чужі мови. 2016 рік був оголошений роком англійської мови, держава за свій рахунок навчає в школах дітей мовами нацменшин (росіян, поляків, угорців, румунів тощо), лише в одному місті Львові є 6 російських шкіл, у яких навчається кілька тисяч дітей російськомовних громадян, у Закарпатті є понад 70 шкіл з угорською мовою навчання, в Україні є десятки польських шкіл, чимало є і румунських тощо. Але чи є хоч одна українська школа на державному забезпеченні в Росії, в Угорщині, в Румунії? Хіба що недільні школи, які утримуються за кошти української діаспори. Відомо, який гвалт підняли в названих країнах, коли Верховна Рада прийняла закон «Про освіту». І замість того, щоб виставити паритетні умови, українське керівництво освітою почало виправдовуватися, мало не вибачатися, шукати якісь варіанти, щоб обминути цей закон. У світі поважають сильних. Україна поки що сили не має, зате є сили, які підривають її зсередини, не дають їй стати на ноги і розмовляти із сусідами на рівних. Але колись, вірно, вона таки стане повноцінною державою, з якою будуть рахуватися в світі і будуть поважати її державну українську мову.

В інтернеті щойно появилось звернення колишніх трьох українських Президентів до нинішнього Президента П. Порошенка, щоб оголосив 2018 рік роком державної мови. Але жодного разу ніде не написали,

що саме української. У кінці XIX ст. царський режим забороняв уживати слова *українець*, *український*. То чому ж бояться цього слова тепер?

У лютому 1989 року в Києві була проведена установча конференція Товариства української мови імені Тараса Шевченка. Це була радісна подія, бо було створене об'єднання однодумців, патріотів України й української мови, яке мало опікуватися долею нашої мови, стукати у провладні кабінети, вимагати поваги до мови. Але разом з тим це було й сумно, нелогічно, дехто зі сльозами на очах апелював до влади: як це може бути, що у титульній державі створюють Товариство для захисту її мови. Наприклад, Христя Фріланд, тодішня журналістка, а нині Міністр закордонних справ Канади зі здивуванням і болем зазначала, що приїхала до України удосконалювати українську мову, але ніде в Києві не може почути її, що частіше українську мову можна почути в Канаді, ніж в Україні. Говорила теж, що їй дивно, що створюють Товариство для захисту мови основної титульної нації країни.

Багато часу минуло відтоді, але й досі майже нічого не змінилося. Українська мова як була на задвірках, так і залишилася. Телеканали належать олігархам-неукраїнцям, тож вони й не дбають про використання і розвиток української мови. Чистою ганьбою для України є виділення якихось квот для українськомовних передач на радіо і телебаченні. Це для російської та мов інших нацменшин мали би виділятися квоти, а не для мови титульної нації. Та й ці квоти далеко не витримуються, що видно “неозброєним оком”, без спеціальних досліджень. Особливої уваги заслуговує мова дикторів чи ведучих на телеканалах. Складається таке враження, що туди спеціально ставлять людей, які не володіють українською літературною мовою, основними правилами української орфоєпії. Тому спотворення мови дикторами, журналістами – це звичне явище.

Якщо не буде рішучого втручання керівництва держави, то наша мова й далі не матиме належного пошанівку в суспільстві.

Як відзначав відомий журналіст і політичний коментатор, оглядач Радіо Свобода Віталій Портніков, “Україна не стане Україною без розвитку культури і перемоги української мови. Всі економічні перетворення, боротьба з корупцією, політичні зміни не будуть мати ніякого значення у випадку... якщо не буде розвиватися українська культура, якщо не переможе українська мова, якщо не розвиватиметься українське кіно, якщо не стане сучасним театр, якщо не буде україномовною освіта, якщо не заговорять українською Київ, Дніпро, Одеса і Харків. Якщо цього не відбудеться, Україна просто стане успішною колонією сусідньої Росії, землею безбатченків” [12].

До цього важко щось додати. Це відповідь тим, хто говорить, що спочатку треба розбудувати економіку, а потім говорити про мову та культуру. Це треба робити одночасно: і розбудовувати економіку, і розвивати українську культуру, оберігати і шанувати українську мову.

На завершення варто б наголосити, що функціонування української мови, її чистота і недоторканність залежать від самих українців. Якщо українські громадяни віддаватимуть перевагу рідній мові в усіх сферах свого життя, ігноруючи при цьому мову споконвічного ворога, то оживе і засяє усіма своїми гранями українська мова, тоді вона стане повноправною господинею у власному домі – в Україні.

Література

1. Верхратський Іван (Лосун). У справі мовній і декотрі замітки про книжки для українського люду. Ч. II. / Іван Верхратський (Лосун); Упорядкував П. Д. Тимошенко // Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови. – К.: Радянська школа, 1961.
2. Драгоманов М. Література українська поскрибована рядом російським / М. Драгоманов. – Львів, 1878.
3. Драч І. Григорій Сковорода / І. Драч, С. Кримський, С. Попович. – К., 1984.
4. Житецький П. Вибрані праці. Філологія / П. Житецький. – К., 1987.
5. Іванишин В. Мова і нація (видання четверте) / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич, 1994.
6. Курс історії української літературної мови. – Т. I. – К., 1958.
7. Лесюк М. Мова чи мови? / М. Лесюк. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. – 416 с.
8. Лизанчук В. Навічно кайдани кували / В. Лизанчук. – Львів, 1995.
9. Лук'яненко Л. Від хохла до українця. Роздуми [Електронний ресурс] / Л. Лук'яненко. – К., 2018. – 145 с. – Режим доступу: <http://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/oth/lukyanyenko.pdf>.
10. Масенко Л. Мова і політика / Л. Масенко. – К., 1999.
11. Найдорожчий скарб. Слово про рідну мову / Упорядник В. Лучук. – К., 1990.
12. Портніков В. Добре жити в Україні. Культура і мова – запорука успіху. 30 грудня 2017 р. Facebook, блог Віталія Портнікова.
13. Смолин М. Украинский туман должен рассеяться, и русское солнце взойдет / М. Смолин // Украинский сепаратизм в России. Идеология национального раскола. – М., 1998.
14. Фаріон І. Порошенко і українська мова: 10 кроків злиття “с руським міром”. Українська правда. Блог Ірини Фаріон. 10 лютого 2018 року.
15. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах / І. Франко. – Т. 37.
16. Харчук Б. Слово і народ / Б. Харчук // Прапор. – № 10. – 1988.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 19.12.2017 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Грещуком В. В.*

WE HAVE ONE UKRAINE AND ONE LANGUAGE!

M. P. Lesiuk

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
Chair of Slavic Languages; 76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko St., 57;
tel. +380 (342) 59-60-74; e-mail: ksm@pu.if.ua*

Mykola Lesiuk's article "We have one Ukraine and one language" deals with the demeaning state of the Ukrainian language in the modern Ukrainian society. In spite of the official status of the Ukrainian language, it is ignored in the official sphere, on television and in the other mass media, giving all the preference to Russian. The reason of such a status is an insufficient attention to the language on the side of the country's authorities. The language is a major attribute of the nation, a major means of uniting people, however, the division of Ukrainians into Ukrainianphone and Russianphone, constantly supported by the power, doesn't promote such a unity.

Key words: *Ukrainian national language, identification according to the national attribute, russification, russianism, purity and inviolability of the Ukrainian language.*